

Integrarea copiilor cu Cerințe Educaționale Speciale.

Un + al școlii incluzive

Sistemul educațional românesc se confruntă în ultimii ani un număr tot mai mare de elevi cu cerințe educaționale speciale, elevi care au deficiențe foarte variate, mergând de la cele vizuale, auditive, fizice, până la cele de limbaj, de învățare, mintale, de comportament, inclusiv autism. Din perspectiva reglementărilor în vigoare readaptarea persoanelor cu dizabilități este o datorie a comunităților locale pentru integrarea lor în viața socială și în comunitățile în care trăiesc. Tot mai des, la cursuri de perfecționare sau mese rotunde, în centre academice se proliferază renunțarea la ideea de persoane cu dizabilități ca pacienți și acceptarea ideii de persoane cu dizabilități în calitate de cetățeni utili din punct de vedere social, care beneficiază de drepturi și obligații în societate.

În prezent, în mediul educațional se promovează o educație incluzivă (școala trebuie să includă în procesul de învățământ toate categoriile de copii, inclusiv copii cu diferite tipuri de deficiențe) și se insistă pe amenajarea și crearea unui mediu accesibil și de sprijin pentru persoanele cu dizabilități pentru a se asigura acestora accesul la serviciile publice de educație. Școala incluzivă trebuie să recunoască și să se adapteze la diversele cerințe ale elevilor, armonizând diferitele stiluri de a învăța, cât și diferitele grade de reușită școlară, asigurând o educație de calitate pentru toți prin programe adecvate, organizare eficientă, strategii didactice coerente și folosirea optimă a resurselor.

Din această perspectivă, primul aspect pe care trebuie să-l aibă în vedere cadrul didactic este cunoașterea copilului prin observarea sistematică, convorbiri cu părinții și consultarea psihologului școlar pentru ca apoi să inițieze ceea ce se numește adaptarea curriculară, corelarea conținuturilor componentelor curriculumului național cu posibilitățile elevului cu cerințe educaționale speciale. Pentru un elev cu Cerințe Educaționale Speciale, adaptarea curriculară constă în selectarea unor conținuturi din curriculum ce pot fi parcurse, înțelese și însușite de către acesta și renunțarea la altele mai complexe. Obiectivele de referință vor fi formulate pentru atingerea standardului minim de însușire pentru anul de studiu în vigoare, altele vor fi

realizate pentru atingerea standardelor din anul anterior de studiu, adaptate, astfel încât elevul să le poată îndeplini. Pe parcursul orei, conținutul predat va fi supus unui proces de accesibilizare/simplificare și de diversificare prin propunerea unor activități individuale, compensatorii în fișa de lucru.

Pentru că A nu recunoaște decât scrisul de tipar, nu ia notițe (probabil și din cauza unei slabe motricități a mâinilor: nu reușește să țină radiera în vârful degetelor sau să ascuță creionul) decât dacă mâna îi este ghidată de persoana de sprijin care îl însoțește zilnic la oră (iar literele sunt mari, depășind spațiul anume liniat) lecția pe care urmează să o explic ajunge în fața sa sub forma unor scheme esențializate, riguros organizate, având pe alocuri spații libere pe care el trebuie să le completeze pe măsură ce profesorul explică.

Cu toate acestea nu vrea să se implice întotdeauna în sarcina de lucru, are o dispoziție proastă, iar persoana de sprijin /shadow se străduiește preț de câteva minute să-l determine să se concentreze, nu fără a rezolva drept exemplu o parte a exercițiului. Este distras cu ușurință de zgomotele din exterior și de peisaj, stând la fereastră, în ultima bancă (ar trebui să stea în locul cel mai liniștit al clasei) și are nevoie să-i fie menținută atenția pentru a ieși din starea de pasivitate, indiferență. Ii este greu să respecte regulile, are intervenții neanunțate și nesolicitate în timpul orei (nu pentru că ar fi nepolitic, ci pentru că este impulsiv) dar întotdeauna la subiect și cu răspunsuri pertinente pentru care nu-l pot decât felicita cu toate că specialiștii nu apreciază pozitiv răspunsurile date în această manieră, dezorganizat.

Feed-backul verbal pozitiv și suportul vizual în procesul de predare-învățare îl antrenează. Incercuirea, sublinierea sau evidențierea unor informații sunt tehnici care îl ajută să rețină mai ușor.

Din discuțiile cu persoana de sprijin, am aflat că are dificultăți în a-și reaminti noțiuni învățate anterior, într-un trecut apropiat sau chiar cu o seară înainte, noțiuni pe care le stăpânea foarte bine și pe care trebuie să le repete continuu. Pentru progresul și reușita elevului se impune o implicare deosebită a familiei și desfășurarea de activități educative susținute acasă, jocuri lingvistice, puzzle-uri, exersări repetate.

Am remarcat de asemenea că A nu reușește întotdeauna să urmărească șirul explicațiilor mele, este absent și că persoana de sprijin îi retransmite informația. Are nevoie ca explicațiile să vină în pași mărunți, treptat, schematizat, logic. Aceasta deoarece el însuși este destul de dezorganizat și își lasă cărțile, caietele de la diferite discipline împrăștiate pe bancă. Trebuie controlat regulat dacă și-a scris temele și încurajat să-și țină lucrurile în ordine, recompensat frecvent pentru a-i crește stima de sine și pus în situații de învățare prin colaborare cu colegii, pe grupuri mici, de câte trei, colegi care să

aibă o reacție potrivită într-o situație dificilă, cum ar fi ignorarea comportamentului nedorit dacă elevul încearcă să atragă atenția.

Pentru a-i capta atenția la oră este necesar să mă adresez anume copilului, să stabilesc și să mențin contactul vizual cu A (să mă asigur că el mă urmărește), și apoi să prezint instrucțiunile necesare rezolvării sarcinii de lucru. Se mai poate folosi sistemul într-ajutorării care este și el util deoarece elevul poate explica colegului său ce anume are de făcut în continuare. Mă asigur astfel că sarcina de lucru și maniera de a o duce la bun sfârșit au fost înțelese. Comenzile legate de comportarea dorită nu trebuie oferite sub formă de întrebare (Vrei să deschizi cartea?) sau interdicție (Nu te mai uita pe geam) ci trebuie să precizeze clar comportamentul așteptat (Deschideți manualul la pagina 15 și încercați să rezolvați exercițiul 5). Dacă profesorul dă instrucțiunile necesare și acestea nu sunt urmate, profesorul ar trebui să rostească numele elevului și să repete cerința, care dacă este îndeplinită trebuie să fie urmată de o laudă.

În clasele primare A intervenea în timpul orelor, vorbea excesiv de mult și se deplasa prin clasă în timpul orelor însă o dată cu implicarea persoanei de sprijin și menținerea unor reguli foarte clare de către învățător această hiperactivitate a lui A nu s-a manifestat la fel de pregnant. Prezența unui shadow la oră ar putea trezi reticența multora însă pentru copilul cu deficiențe aceasta este decisivă pentru progresul lui: persoana de sprijin îl atenționează că are anumite sarcini de îndeplinit- de luat notițe, de rezolvat exercițiul, îl ghidează în activitate atunci când profesorul exersează cu restul clasei, îi reexplică cerința, îi furnizează un model de rezolvare. Pentru mine el este o dublură a mea permanent prezentă lângă el care reface cu pași mărunți, în ritmul necesar copilului cu CES, etapele învățării.

Profesor Claudia Toma